

॥ तैत्तिरीय ब्राह्मणम् ॥

॥ सप्तमः प्रश्नः ॥

॥ तैत्तिरीयब्राह्मणे प्रथमाष्टके सप्तमः प्रपाठकः ॥

ए॒तद्वा॑ह्म॒णान्ये॒व प॑ञ्च ह॒वी॑ःषि॒। अथेन्द्रा॑य॒ शुना॒सीरा॑य
पु॒रोडा॑शं॒ द्वाद॑शकपालं॒ निर्व॑पति॒। सं॒वत्स॒रो वा
इन्द्रा॑शुना॒सीरः॑। सं॒वत्स॒रेणै॒वास्मा॒ अन्न॑मव॒ रुन्धे॒। वा॒य॒व्यं
पयो॑ भवति॒। वा॒युर्वै वृ॑ष्ट्यै॑ प्र॒दाप॑यिता॒। स ए॒वास्मै॒
वृ॒ष्टिं प्र॒दाप॑यति॒। सौ॒र्य ए॒क॑कपालो भवति॒। सू॒र्येण॒ वा
अ॒मुष्मि॑ल्लो॒के वृ॒ष्टिर्धृ॑ता॒। स ए॒वास्मै॒ वृ॒ष्टिं नि॒यच्छ॑ति॥१॥

द्वा॒द॒श॒ग॒व॑ः सी॒रं दक्षि॑णा॒ समृ॑द्ध्यै॒। दे॒वा॒सु॒राः संय॑त्ता आसन्।
ते दे॒वा अ॒ग्निम॑ब्रुवन्। त्वया॑ वी॒रेणा॑सु॒रान॒भिभ॑वामेति॒।
सोऽब्र॑वीत्। त्रे॒धाऽह॑मा॒त्मानं॒ वि॒करि॑ष्य॒ इति॑। स त्रे॒धाऽऽत्मा॑नं॒
व्य॑कुरुत। अ॒ग्निं तृ॑तीयम्। रु॒द्रं तृ॑तीयम्। वरु॑णं तृ॑तीयम्॥२॥

सोऽब्र॑वीत्। क इ॒दं तुरी॑यमिति॒। अ॒हमि॑तीन्द्रोऽब्र॑वीत्। सन्तु
सृ॒जाव॑हा॒ इति॑। तौ स॒म॑सृजेताम्। स इन्द्र॑स्तुरी॒यम॑भवत्।
यदिन्द्र॑स्तुरी॒यम॑भवत्। तदिन्द्र॑तुरी॒यस्येन्द्र॑तुरी॒यत्व॑म्। ततो॒ वै

दे॒वा व्यंज॑यन्त। यद्वि॒न्द्रतु॒रीयं निरु॑प्यते विजि॒त्यै॥३॥

व॒हिनीं धे॒नुर्दक्षि॑णा। यद्व॒हिनीं॑। तेना॒ग्नेयी॑। यद्वौः। तेन॑ रौ॒द्री।
यद्वे॒नुः। तेनै॒न्द्री। यत्स्त्री स॒ती दा॒न्ता। तेन॑ वा॒रुणी॑ समृ॒द्धौ।
प्र॒जाप॑तिर्य॒ज्ञम॑सृजत॥४॥

त९ सृष्ट९ रक्षा९स्यजिघा९सन्। स ए॒ताः प्र॒जाप॑तिरा॒त्मनो॑
दे॒वता॒ निर॑मिमीत। ताभि॒र्वै स दि॒ग्भ्यो रक्षा॑सि प्राणु॑दत।
यत्प॑ञ्चाव॒त्तीयं॑ जुहोति। दि॒ग्भ्य ए॒व तद्य॑ज॒मानो॒ रक्षा॑सि
प्रणु॑दते। समृ॒द्ध९ रक्षः॑ सन्द॑ग्ध९ रक्ष इत्या॑ह। रक्षा९स्ये॒व
सन्द॑हति। अ॒ग्नये॑ रक्षो॒घ्ने स्वा॑हेत्या॑ह। दे॒वता॑भ्य ए॒व
वि॑जिग्या॒नाभ्यो॑ भाग॒धेयं॑ करोति। प्र॒ष्टिवा॒ही रथो॑ दक्षि॑णा
समृ॒द्धौ॥५॥

इन्द्रो॑ वृ॒त्र९ ह॒त्वा। असु॑रान्परा॒भाव्यं। नमु॑चिमासुरं नाल॑भत।
त९ श॒च्याऽगृ॑ह्णात्। तौ सम॑ल॒भेताम्। सोऽस्मा॑द॒भि॒शुन॑तरो॒-
ऽभव॑त्। सोऽब्र॑वीत्। स॒न्धा९ सन्द॑धावहै। अथ॒ त्वाऽव॑
स्रक्ष्या॑मि। न मा॒ शुष्के॑ण॒ नार्द्रे॑ण॒ हनः॥६॥

न दि॒वा न नक्त॑मिति। स ए॒तम॒पां फेन॑मसिञ्चत्। न वा ए॒ष
शुष्को॒ नार्द्रो॑ व्यु॒ष्टाऽऽसी॑त्। अनु॑दितः सूर्यः। न वा ए॒तद्वि॒वा

न नक्तम्। तस्यैतस्मिँल्लोके। अ॒पां फेने॑न् शि॒र् उद॑वर्तयत्।
तदे॑न्मन्व॑वर्तत। मि॒त्रं द्रु॑गिति॥७॥

स ए॒तान॑पामा॒र्गान॑जनयत्। तान॑जुहोत्। तैर्वै स
रक्षा॑ऽस्यपा॑हत। यद॑पामा॒र्गहो॑मो भव॑ति। रक्ष॑साम॒प॑हत्यै।
एको॑ल्मुकेन॑ यन्ति। तद्धि रक्ष॑सां भा॒ग॒धेय॑म्। इ॒मान्दि॑शं
यन्ति। ए॒षा वै रक्ष॑सां दिक्। स्वाया॑मेव दि॒शि रक्षा॑सि
हन्ति॥८॥

स्वकृ॑त् इरि॑णे जुहोति प्र॒दरे वा॑। ए॒तद्वै रक्ष॑सामा॒यत॑नम्।
स्व ए॒वाय॑तने॒ रक्षा॑सि हन्ति। पु॒र्णम॑येन स्रु॒वेण॑ जुहोति।
ब्र॒ह्म वै पु॒र्णः। ब्र॒ह्मणै॑व रक्षा॑सि हन्ति। दे॒वस्य॑ त्वा सवि॒तुः
प्र॑स॒व इत्या॑ह। स॒वि॒तृप्र॑सूत ए॒व रक्षा॑सि हन्ति। हु॒तः
रक्षो॑ऽव॒धिष्म॑ रक्ष॒ इत्या॑ह। रक्ष॑साऽ॒स्तृत्यै॑। यद्व॑स्ते तद्व॒क्षिणा॑
नि॒रव॑त्यै। अ॒प्र॒तीक्ष॑माय॑न्ति। रक्ष॑साम॒न्तर्हि॑त्यै॥९॥

यच्छति वरुणं तृतीयं विजित्या असृजत समृद्धौ हनो मित्रं द्रुगिति हन्ति स्तृत्यै त्रीणि च॥[१]

धा॒त्रे पु॒रोडा॑शं द्वा॒द॒शक॑पालं निर्व॑पति। स॒व॒त्स॒रो वै
धा॒ता। स॒व॒त्स॒रेणै॒वास्मै॑ प्र॒जाः प्र॑ज॒नय॑ति। अ॒न्वे॒वास्मा॑
अ॒नु॒म॒ति॒र्मन्य॑ते। रा॒ते रा॒का। प्र सि॑नीवा॒ली ज॑नयति।

प्रजास्वेव प्रजातासु कुह्वा वाचं दधाति। मिथुनौ गावौ
दक्षिणा समृद्धौ। आग्नावैष्णवमेकादशकपालं निर्वपति।
ऐन्द्रावैष्णवमेकादशकपालम्॥१०॥

वैष्णवं त्रिकपालम्। वीर्यं वा अग्निः। वीर्यमिन्द्रः। वीर्यं विष्णुः।
प्रजा एव प्रजाता वीर्यं प्रतिष्ठापयति। तस्मात्प्रजा वीर्यावतीः।
वामन ऋषभो बृही दक्षिणा। यद्वही। तेनाग्नेयः। यदृषभः॥११॥
तेनैन्द्रः। यद्वामनः। तेन वैष्णवः समृद्धौ। अग्नीषोमीयमेका-
दशकपालं निर्वपति। इन्द्रासोमीयमेकादशकपालम्। सौम्यं
चरुम्। सोमो वै रेतोधाः। अग्निः प्रजानां प्रजनयिता।
वृद्धानामिन्द्रः प्रदापयिता। सोमं एवास्मै रेतो दधाति॥१२॥
अग्निः प्रजां प्रजनयति। वृद्धानिन्द्रः प्रयच्छति। बभ्रुर्दक्षिणा
समृद्धौ। सोमापौष्णं चरुं निर्वपति। ऐन्द्रापौष्णं
चरुम्। सोमो वै रेतोधाः। पूषा पशूनां प्रजनयिता।
वृद्धानामिन्द्रः प्रदापयिता। सोमं एवास्मै रेतो दधाति। पूषा
पशून्प्रजनयति॥१३॥

वृद्धानिन्द्रः प्रयच्छति। पौष्णश्चरुर्भवति। इयं वै पूषा।

अस्यामेव प्रतितिष्ठति। श्यामो दक्षिणा समृद्धौ। बहु वै
 पुरुषो मेध्यमुपगच्छति। वैश्वानरं द्वादशकपालं निर्वपति।
 संवत्सरो वा अग्निर्वैश्वानरः। संवत्सरेणैवैनं स्वदयति।
 हिरण्यं दक्षिणा॥१४॥

पवित्रं वै हिरण्यम्। पुनात्येवैनम्। बहु वै राजन्योऽनृतं
 करोति। उप जाम्यै हरते। जिनाति ब्राह्मणम्। वदत्यनृतम्।
 अनृते खलु वै क्रियमाणे वरुणो गृह्णाति। वारुणं यवमयं चरुं
 निर्वपति। वरुणपाशादेवैनं मुञ्चति। अश्वो दक्षिणा। वारुणो
 हि देवतयाऽश्वः समृद्धौ॥१५॥

ऐन्द्रावैष्णवमेकादशकपालं यदृषभो दधाति पूषा पशून्प्रजनयति हिरण्यं दक्षिणा दक्षिणैकं
 च॥

[२]

रत्निनामेतानि हवींषि भवन्ति। एते वै राष्ट्रस्य प्रदातारः।
 एतेऽपादातारः। य एव राष्ट्रस्य प्रदातारः। येऽपादातारः।
 त एवास्मै राष्ट्रं प्रयच्छन्ति। राष्ट्रमेव भवति। यत्समाहृत्य
 निर्वपेत्। अरत्निनः स्युः। यथायथं निर्वपति रत्नित्वाय॥१६॥
 यत्सद्यो निर्वपेत्। यावतीमेकेन हविषाऽऽशिषमव रुन्धे।
 तावतीमवरुन्धीत। अन्वहन्निर्वपति। भूयसीमेवाशिषमव

रुन्धे। भूयसो यज्ञक्रतूनुपैति। बारुहस्पत्यं चरुं निर्वपति
ब्रह्मणो गृहे। मुखत एवास्मै ब्रह्म सञ्श्यति। अथो ब्रह्मन्नेव
क्षत्रमन्वारम्भयति। शितिपृष्ठो दक्षिणा समृद्धौ॥१७॥

ऐन्द्रमेकादशकपालः राजन्यस्य गृहे। इन्द्रियमेवाव रुन्धे।
ऋषभो दक्षिणा समृद्धौ। आदित्यं चरुं महिष्यै गृहे। इयं वा
अदितिः। अस्यामेव प्रतितिष्ठति। धेनुर्दक्षिणा समृद्धौ। भगाय
चरुं वावातायै गृहे। भगमेवास्मिन्दधाति। विचिन्तगर्भा पष्ठौही
दक्षिणा समृद्धौ॥१८॥

नैर्ऋतं चरुं परिवृत्तयै गृहे कृष्णानां व्रीहीणां नखनिर्भिन्नम्।
पाप्मानमेव निर्ऋतिं निरवदयते। कृष्णा कूटा दक्षिणा
समृद्धौ। आग्नेयमष्टाकपालः सेनान्यो गृहे। सेनामेवास्य
सञ्श्यति। हिरण्यं दक्षिणा समृद्धौ। वारुणं दशकपालः
सूतस्य गृहे। वरुणसवमेवाव रुन्धे। महानिरष्टो दक्षिणा
समृद्धौ। मारुतः सप्तकपालं ग्रामण्यो गृहे॥१९॥

अन्नं वै मरुतः। अन्नमेवाव रुन्धे। पृश्निर्दक्षिणा समृद्धौ।
सावित्रं द्वादशकपालं क्षत्तुर्गृहे प्रसूत्यै। उपध्वस्तो दक्षिणा
समृद्धौ। अश्विनं द्विकपालः सङ्ग्रीहीतुर्गृहे। अश्विनौ वै

देवानां भिषजौ। ताभ्यामेवास्मै भेषजं करोति। स्वात्यौ
दक्षिणा समृद्धौ। पौष्णं चरुं भागदुघस्य गृहे॥२०॥

अन्नं वै पूषा। अन्नमेवाव रुन्धे। श्यामो दक्षिणा समृद्धौ।
रौद्रं गावीधुकं चरुमक्षावापस्य गृहे। अन्तत एव रुद्रं
निरवदयते। शबल उद्धारो दक्षिणा समृद्धौ। द्वादशैतानि
हवींषि भवन्ति। द्वादश मासाः संवत्सरः। संवत्सरेणैवास्मै
राष्ट्रमवरुन्धे। राष्ट्रमेव भवति॥२१॥

यन्न प्रति निर्वपेत्। रत्निनं आशिषोऽवरुन्धीरन्।
प्रतिनिर्वपति। इन्द्राय सुत्राम्णे पुरोडाशमेकादशकपालम्।
इन्द्रायां होमुचै। आशिष एवावरुन्धे। अयं नो राजा वृत्रहा
राजा भूत्वा वृत्रं वेध्यादित्याह। आशिषमेवैतामा शास्ते।
मैत्राबारुहस्पत्यं भवति। श्वेतायै श्वेतवत्सायै दुग्धे॥२२॥

बारुहस्पत्ये मैत्रमपि दधाति। ब्रह्म चैवास्मै क्षत्रं च समीचीं
दधाति। अथो ब्रह्मन्नेव क्षत्रं प्रतिष्ठापयति। बारुहस्पत्येन
पूर्वेण प्रचरति। मुखत एवास्मै ब्रह्म सञ्श्यति। अथो
ब्रह्मन्नेव क्षत्रमन्वारम्भयति। स्वयं कृता वेदिर्भवति। स्वयं
दिनं बरुहिः। स्वयं कृत इध्मः। अनभिजितस्याभिजित्यै।

तस्माद्राज्ञामरण्यमभिजितम्। सैव श्वेता श्वेतवत्सा दक्षिणा
समृद्धौ॥ २३॥

रत्नित्वाय समृद्धौ पशौही दक्षिणा समृद्धौ ग्रामण्यौ गृहे भांगदुग्धस्य गृहे भवति दुग्धेऽभिजित्यै
द्वे च॥ _____ [३]

देवसुवामेतानि हवींषि भवन्ति। एतावन्तो वै देवानां
सवाः। त एवास्मै सवान्प्रयच्छन्ति। त एनं सुवन्ते।
अग्निरेवेनं गृहपतीनां सुवते। सोमो वनस्पतीनाम्।
रुद्रः पशूनाम्। बृहस्पतिर्वाचाम्। इन्द्रो ज्येष्ठानाम्। मित्रः
सत्यानाम्॥ २४॥

वरुणो धर्मपतीनाम्। एतदेव सर्वं भवति। सविता त्वां
प्रसवानां सुवतामिति हस्तं गृह्णाति प्रसूत्यै। ये देवा
देवः सुवः स्थेत्याह। यथायजुरेवैतत्। महते क्षत्राय महत
आधिपत्याय महते जानराज्यायेत्याह। आशिषमेवैतामा
शास्ते। एष वो भरता राजा सोमोऽस्माकं ब्राह्मणानां
राजेत्याह। तस्मात्सोमराजानो ब्राह्मणाः। प्रति त्यन्नाम
राज्यमधायीत्याह॥ २५॥

राज्यमेवास्मिन्प्रतिदधाति। स्वां तनुवं वरुणो अशिश्रेदि-

त्याह। वरुणसवमेवावरुन्धे। शुचैर्मित्रस्य व्रत्यां
 अभूमेत्याह। शुचिमेवैनं व्रत्यं करोति। अमन्महि
 महत ऋतस्य नामेत्याह। मनुत एवैनम्। सर्वे व्राता
 वरुणस्याभूवन्नित्याह। सर्वव्रातमेवैनं करोति। वि मित्र
 एवैररातिमतारीदित्याह॥२६॥

अरातिमेवैनं तारयति। असूषुदन्त यज्ञियां ऋतेनेत्याह।
 स्वदयत्येवैनम्। व्युं त्रितो जरिमाणं न आनडित्याह।
 आयुरेवास्मिन्दधाति। द्वाभ्यां विमृष्टे। द्विपाद्यजमानः
 प्रतिष्ठित्यै। अग्नीषोमीयस्य चैकादशकपालस्य देवसुवां च
 हविषामग्नये स्विष्टकृते समवद्यति। देवताभिरेवैनमुभयतः
 परिगृह्णाति। विष्णुक्रमान्क्रमते। विष्णुरेव भूत्वेमाँल्लोकानभि-
 जयति॥२७॥

सत्यानामधायीत्याहातारीदित्याह क्रमत एकं च॥—————[४]

अर्थतः स्थेति जुहोति। आहुत्यैवैनं निष्क्रीयं गृह्णाति।
 अथो हविष्कृतानामेवाभिघृतानां गृह्णाति। वहन्तीनां गृह्णाति।
 एता वा अपां राष्ट्रम्। राष्ट्रमेवास्मै गृह्णाति। अथो
 श्रियमेवैनमभिवहन्ति। अपां पतिरसीत्याह। मिथुनमेवाकः।

वृषाँऽस्यूर्मिरित्याह॥२८॥

ऊ॒र्मि॒मन्त॑मे॒वैनं॑ करोति। वृ॒ष॒से॒नो॑ऽसीत्याह। से॒ना॑मे॒वा॒स्य॒
स॒ऽश्य॑ति। ब्र॒ज॒क्षि॑तः स्थेत्याह। ए॒ता वा अ॒पां वि॑शः।
वि॑श॒मे॒वा॒स्मै पर्यू॑हति। म॒रु॒ता॒मो॒जः स्थेत्याह। अन्नं॑ वै
म॒रुतः॑। अन्न॑मे॒वाव॑रुन्धे। सूर्य॑वर्च॒सः स्थेत्याह॥२९॥

रा॒ष्ट्रमे॒व वर्च॑स्व्य॒कः। सूर्य॑त्वच॒सः स्थेत्याह। स॒त्यं वा ए॒तत्।
यद्व॑र्ष॒ति। अ॒नृतं॑ यदा॒तप॑ति॒ वर्ष॑ति। स॒त्या॒नृ॒ते ए॒वाव॑रुन्धे।
नैनं॑ स॒त्या॒नृ॒ते उ॑दि॒ते हि॑ऽस्तः। य ए॒वं वेद॑। मा॒न्दाः
स्थेत्याह। रा॒ष्ट्रमे॒व ब्र॑ह्मवर्च॒स्य॒कः॥३०॥

वा॒शाः स्थेत्याह। रा॒ष्ट्रमे॒व व॑श्य॒कः। श॒क्र॒रीः स्थेत्याह। प॒शवो॑
वै श॒क्र॒रीः। प॒शू॒ने॒वाव॑रुन्धे। वि॒श्व॒भृ॒तः स्थेत्याह। रा॒ष्ट्रमे॒व
प॑य॒स्व्य॒कः। ज॒न॒भृ॒तः स्थेत्याह। रा॒ष्ट्रमे॒वेन्द्रि॑या॒व्य॒कः।
अ॒ग्ने॒स्ते॒ज॒स्याः॑ स्थेत्याह॥३१॥

रा॒ष्ट्रमे॒व ते॒ज॒स्व्य॒कः। अ॒पा॒मोष॑धीनां॒ र॒सः स्थेत्याह।
रा॒ष्ट्रमे॒व म॑ध॒व्य॒म॒कः। सा॒र॒स्व॒तं ग्र॑हं गृह्णाति। ए॒षा वा
अ॒पां पृ॑ष्ठम्। यत्स॑र॒स्व॒ती। पृ॑ष्ठमे॒वैनं॑ स॒मा॒ना॒नां करो॑ति।
षोड॑शभिर्गृह्णाति। षोड॑श॒क॒लो वै पु॑रुषः। या॒वा॑ने॒व पु॑रुषः।

तस्मिन्वीर्यं दधाति। षोडशभिर्जुहोति षोडशभिर्गृह्णाति।
 द्वात्रिंशत्सम्पद्यन्ते। द्वात्रिंशदक्षराऽनुष्टुप्। वागनुष्टुप्सर्वाणि
 छन्दांसि। वाचैवेन सर्वेभिश्छन्दोभिरभिषिञ्चति॥३२॥

ऊर्मिरित्याहुः सूर्यवर्चसः स्थेत्याहुः ब्रह्मवर्चस्यं कस्तेजस्याः स्थेत्याहुः पुरुषः षट् च॥—[५]

देवीरापः सं मधुमतीर्मधुमतीभिः सृज्यध्वमित्याहुः।
 ब्रह्मणैवेनाः सः सृजति। अनाधृष्टाः सीदतेत्याहुः। ब्रह्मणैवेनाः
 सादयति। अन्तरा होतुश्च धिष्णियं ब्राह्मणाच्छः सिनश्च
 सादयति। आग्नेयो वै होता। ऐन्द्रो ब्राह्मणाच्छः सी। तेजसा
 चैवेन्द्रियेण चोभयतो राष्ट्रं परिगृह्णाति। हिरण्येनोत्पुनाति।
 आहुत्यै हि पवित्राभ्यामुत्पुनन्ति व्यावृत्यै॥३३॥

शतमानं भवति। शतायुः पुरुषः शतेन्द्रियः। आयुष्येवेन्द्रिये
 प्रतितिष्ठति। अनिभृष्टमसीत्याहुः। अनिभृष्टः ह्येतत्। वाचो
 बन्धुरित्याहुः। वाचो ह्येष बन्धुः। तपोजा इत्याहुः। तपोजा
 ह्येतत्। सोमस्य दात्रमसीत्याहुः॥३४॥

सोमस्य ह्येतद्दात्रम्। शुक्रा वः शुक्रेणोत्पुनामीत्याहुः। शुक्रा
 ह्यापः। शुक्रः हिरण्यम्। चन्द्राश्चन्द्रेणेत्याहुः। चन्द्रा ह्यापः।
 चन्द्रः हिरण्यम्। अमृता अमृतेनेत्याहुः। अमृता ह्यापः।

अमृतं हिरण्यम् ॥ ३५ ॥

स्वाहा राजसूयायेत्याह। राजसूयाय होना उत्पुनाति।
सधमादौ द्युम्निनीरूर्ज एता इति वारुण्यर्चा गृह्णाति।
वरुणसवमेवावरुन्धे। एकया गृह्णाति। एकधैव यजमाने
वीर्यं दधाति। क्षत्रस्योल्बमसि क्षत्रस्य योनिरसीति तार्प्यं
चोष्णीषं च प्रयच्छति सयोनित्वाय। एकशतेन दर्भपुञ्जीलैः
पवयति। शतायुर्वै पुरुषः शतवीर्यः। आत्मैकशतः ॥ ३६ ॥

यावानेव पुरुषः। तस्मिन्वीर्यं दधाति। दध्याशयति।
इन्द्रियमेवावरुन्धे। उदुम्बरमाशयति। अन्नाद्यस्यावरुद्धौ।
शष्पाण्याशयति। सुराबलिमेवैनं करोति। आविदं एता
भवन्ति। आविदमेवैनं गमयन्ति ॥ ३७ ॥

अग्निरेवैनं गार्हपत्येनावति। इन्द्रं इन्द्रियेण। पूषा पशुभिः।
मित्रावरुणौ प्राणापानाभ्याम्। इन्द्रो वृत्राय वज्रमुदयच्छत्।
स दिवमलिखत्। सौर्ऽर्यम्णः पन्थां अभवत्। स आविन्ने
द्यावापृथिवी धृतव्रते इति द्यावापृथिवी उपाधावत्। स
आभ्यामेव प्रसूत इन्द्रो वृत्राय वज्रं प्राहरत्। आविन्ने
द्यावापृथिवी धृतव्रते इति यदाह ॥ ३८ ॥

आभ्यामेव प्रसूतो यजमानो वज्रं भ्रातृव्याय प्रहरति। आविन्ना
 देव्यदितिर्विश्वरूपीत्याह। इयं वै देव्यदितिर्विश्वरूपी।
 अस्यामेव प्रति तिष्ठति। आविन्नोऽयमसावामुष्यायणोऽस्यां
 विश्वस्मिन्नाष्ट इत्याह। विश्वेनै९ राष्ट्रेण समर्धयति।
 महते क्षत्राय महत आधिपत्याय महते जानराज्यायेत्याह।
 आशिषमेवैतामा शास्ते। एष वो भरता राजा सोमोऽस्माकं
 ब्राह्मणानां९ राजेत्याह। तस्मात्सोमराजानो ब्राह्मणाः॥३९॥

इन्द्रस्य वज्रोऽसि वार्त्रघ्न इति धनुः प्रयच्छति विजित्यै।
 शत्रुबाधनाः स्थेतीषून्। शत्रून्नेवास्य बाधन्ते। पात मां प्रत्यञ्च
 पात मां तिर्यञ्चमन्वञ्च मा पातेत्याह। तिस्रो वै शरव्याः।
 प्रतीची तिरश्चनूची। ताभ्य एवैनं पान्ति। दिग्भ्यो मां
 पातेत्याह। दिग्भ्य एवैनं पान्ति। विश्वाभ्यो मा नाष्ट्राभ्यः
 पातेत्याह। अपरिमितादेवैनं पान्ति। हिरण्यवर्णावुषसां
 विरोक इति त्रिष्टुभा बाहू उद्गृह्णाति। इन्द्रियं वै वीर्यं
 त्रिष्टुक्। इन्द्रियमेव वीर्यमुपरिष्ठादात्मन्धत्ते॥४०॥

व्यावृत्त्यै दात्रमसीत्याहामृत९ हिरण्यमेकशतो गमयन्त्याह ब्राह्मणा नाष्ट्राभ्यः पातेत्याह चत्वारिं
 च॥

दिशो व्यास्थापयति। दिशामभिजित्यै। यदनु प्रक्रामेत्।
अभि दिशो जयेत्। उत्तु माद्येत्। मनसाऽनु प्रक्रामति।
अभि दिशो जयति। नोन्माद्यति। समिधमा तिष्ठेत्याह। तेजं
एवावरुन्धे॥४१॥

उग्रामा तिष्ठेत्याह। इन्द्रियमेवावरुन्धे। विराजमातिष्ठेत्याह।
अन्नाद्यमेवावरुन्धे। उदीचीमा तिष्ठेत्याह। पशून्मेवावरुन्धे।
ऊर्ध्वामातिष्ठेत्याह। सुवर्गमेव लोकमभिजयति। अनूजिहीते।
सुवर्गस्य लोकस्य समंष्ट्यै॥४२॥

मारुत एष भवति। अन्नं वै मरुतः। अन्नमेवावरुन्धे।
एकविंशतिकपालो भवति प्रतिष्ठित्यै। योऽरण्येऽनुवाक्यो
गुणः। तं मध्यत उपदधाति। ग्राम्यैरेव पशुभिरारण्यान्पशून्परि
गृह्णाति। तस्माद्ग्राम्यैः पशुभिरारण्याः पशवः परिगृहीताः।
पृथिवैर्न्यः। अभ्यषिच्यत॥४३॥

स राष्ट्रं नाभवत्। स एतानि पार्थान्यपश्यत्। तान्यंजुहोत्।
तैर्वै स राष्ट्रमभवत्। यत्पार्थानि जुहोति। राष्ट्रमेव भवति।
बारुहस्पत्यं पूर्वेषामुत्तमं भवति। ऐन्द्रमुत्तरेषां प्रथमम्।
ब्रह्म चैवास्मै क्षत्रं च समीचीं दधाति। अथो ब्रह्मन्नेव क्षत्रं

प्रतिष्ठापयति॥४४॥

षट्पुरस्तादभिषेकस्य जुहोति। षडुपरिष्ठात्। द्वादश
सम्पद्यन्ते। द्वादश मासाः संवत्सरः। संवत्सरः खलु वै
देवानां पूः। देवानामेव पुरं मध्यतो व्यवसर्पति। तस्य न
कुतश्चनोपाव्याधो भवति। भूतानामवेष्टीर्जुहोति। अत्रात्र वै
मृत्युर्जायते। यत्रयत्रैव मृत्युर्जायते। तत एवैनमवयजते।
तस्माद्राजसूयेनेजानो नाभिचरितवै। प्रत्यगेनमभिचारः
स्तृणुते॥४५॥

रुन्धे समंष्ट्या असिच्यत स्थापयति जायते पञ्च च॥—————[७]

सोमस्य त्विषिरसि तवेव मे त्विषिर्भूयादिति शार्दूलचर्मोपस्तृणा
यैव सोमे त्विषिः। या शार्दूले। तामेवावरुन्धे। मृत्योर्वा एष
वर्णः। यच्छार्दूलः। अमृतं हिरण्यम्। अमृतमसि मृत्योर्मा
पाहीति हिरण्यमुपास्यति। अमृतमेव मृत्योरन्तर्धत्ते।
शतमानं भवति॥४६॥

शतायुः पुरुषः शतेन्द्रियः। आयुष्येवेन्द्रिये प्रतितिष्ठति।
दिद्योन्मा पाहीत्युपरिष्ठादधि निदधाति। उभयत एवास्मै

शर्म दधाति। अवैष्टा दन्दशूका इति क्लीबं सीसेन विध्यति। दन्दशूकानेवावयजते। तस्मात्क्लीबं दन्दशूका दंशुकाः। निरस्तं नमुचेः शिर इति लोहितायुसं निरस्यति। पाप्मानमेव नमुचिं निरवदयते। प्राणा आत्मनः पूर्वेऽभिषिच्या इत्याहुः॥४७॥

सोमो राजा वरुणः। देवा धर्मसुवश्च ये। ते ते वाचं सुवन्तां ते ते प्राणं सुवन्तामित्याह। प्राणानेवाऽऽत्मनः पूर्वानभिषिञ्चति। यद्व्यात्। अग्नेस्त्वा तेजसाऽभिषिञ्चामीति। तेजस्व्यैव स्यात्। दुश्चर्मा तु भवेत्। सोमस्य त्वा द्युम्नेनाभिषिञ्चामीत्याह। सौम्यो वै देवतया पुरुषः॥४८॥

स्वयैवैनं देवतयाऽभिषिञ्चति। अग्नेस्तेजसेत्याह। तेज एवास्मिन्दधाति। सूर्यस्य वर्चसेत्याह। वर्च एवास्मिन्दधाति। इन्द्रस्येन्द्रियेणेत्याह। इन्द्रियमेवास्मिन्दधाति। मित्रावरुणयोर्वीर्येणेत्याह। वीर्यमेवास्मिन्दधाति। मरुतामोजसेत ओज एवास्मिन्दधाति। क्षत्राणां क्षत्रपतिरसीत्याह। क्षत्राणामेवैनं क्षत्रपतिं करोति। अति दिवस्पाहीत्याह। अत्यन्यान्पाहीति वावैतदाह। समाववृत्रन्नधरागुदीचीरित्याह।

राष्ट्रमेवास्मिन्ध्रुवमंकः। उच्छेषणेन जुहोति। उच्छेषणभागो
वै रुद्रः। भागधेयेनैव रुद्रं निरवदयते॥५०॥

उदङ्घुरेत्याग्नीध्रे जुहोति। एषा वै रुद्रस्य दिक्। स्वायामेव
दिशि रुद्रं निरवदयते। रुद्र यत्ते क्रयी परं नामेत्याह। यद्वा
अस्य क्रयी परं नाम। तेन वा एष हि नस्ति। यः हि नस्ति।
तेनैवैनं सह शमयति। तस्मै हुतमसि यमेष्टमसीत्याह।
यमादेवास्य मृत्युमवयजते॥५१॥

प्रजापते न त्वदेतान्यन्य इति तस्यै गृहे जुहुयात्। यां
कामयेत राष्ट्रमस्यै प्रजा स्यादिति। राष्ट्रमेवास्यै प्रजा
भवति। पर्णमयेनाध्वर्युरभिषिञ्चति। ब्रह्मवर्चसमेवास्मिन्त्विषिं
दधाति। औदुम्बरेण राजन्यः। ऊर्जमेवास्मिन्नन्नाद्यं दधाति।
आश्वत्थेन वैश्यः। विशमेवास्मिन्पुष्टिं दधाति। नैयग्रोधेन
जन्यः। मित्राण्येवास्मै कल्पयति। अथो प्रतिष्ठित्यै॥५२॥

भवत्याहुः पुरुष ओजसेत्याह निरवदयते यजते जन्यो द्वे च॥—————[८]

इन्द्रस्य वज्रोऽसि वार्त्रघ्न इति रथमुपावहरति विजित्यै।
मित्रावरुणयोस्त्वा प्रशास्त्रोः प्रशिषा युनज्मीत्याह। ब्रह्मणैवैनं
देवताभ्यां युनक्ति। प्रष्टिवाहिनं युनक्ति। प्रष्टिवाही वै देवरथः।

दे॒व॒र॒थ॒मे॒वास्मै॑ यु॒नक्ति॑ । त्रयोऽ॒श्वा भव॑न्ति । रथ॑श्चतुर्थः । द्वौ
सं॒व्येष्ट॑सा॒र॒थी । ष॒ट्प॒म॒प॒द्यन्ते॑ ॥ ५३ ॥

ष॒ड्वा ऋ॒तवः॑ । ऋ॒तुभि॑रे॒वैनं॑ यु॒नक्ति॑ । वि॒ष्णु॒ऋ॒मा॒न्क्र॑मते ।
वि॒ष्णुरे॒व भू॒त्वेमाँ॑ल्लो॒कान॒भिज॑यति । यः क्ष॒त्रियः॑ प्र॒ति॒हि॒तः ।
सोऽ॒न्वा॒र॒भ॒ते । रा॒ष्ट्रमे॒व भ॑वति । त्रि॒ष्टुभा॒ऽन्वा॒र॒भ॒ते । इ॒न्द्रि॒यं
वै त्रि॒ष्टुक् । इ॒न्द्रि॒यमे॒व यज॑माने दधाति ॥ ५४ ॥

म॒रुतां॑ प्रस॒वे जे॑ष॒मि॒त्या॒ह । म॒रुद्वि॑रे॒व प्रसू॑त उ॒ज्ज॑यति । आ॒प्तं
म॒न॒ इ॒त्या॒ह । यदे॒व म॒न॒सैप्सी॑त् । तदा॑प॒त् । रा॒ज॒न्यं॑ जि॒नाति॑ ।
अना॑क्रान्त ए॒वाक्र॑मते । वि॒ वा ए॒ष इ॒न्द्रि॒येण॑ वी॒र्ये॑ण॒र्ध्य॑ते । यो
रा॒ज॒न्यं॑ जि॒नाति॑ । स॒म॒ह॒मिन्द्रि॒येण॑ वी॒र्ये॑णे॒त्या॒ह ॥ ५५ ॥

इ॒न्द्रि॒यमे॒व वी॒र्य॑मा॒त्मन्ध॑त्ते । प॒शूनां॑ म॒न्युर॑सि॒ तवे॑व मे
म॒न्युर्भू॑या॒दिति॑ वा॒रा॒ही उ॒पा॒न॒हा॒वुप॑मु॒ञ्च॑ते । प॒शूनां॑ वा ए॒ष
म॒न्युः । यद्व॑रा॒हः । तेनै॒व प॑शूनां म॒न्युमा॒त्मन्ध॑त्ते । अ॒भि वा
इ॒य॒९ सु॑षु॒वाणं॑ का॒मय॑ते । तस्यै॑श्व॒रेन्द्रि॒यं वी॒र्य॑मा॒दा॒तोः ।
वा॒रा॒ही उ॒पा॒न॒हा॒वुप॑मु॒ञ्च॑ते । अ॒स्या ए॒वान्त॑र्धत्ते । इ॒न्द्रि॒यस्य॑
वी॒र्य॑स्याना॒त्यै ॥ ५६ ॥

नमो॑ मा॒त्रे पृ॒थि॒व्या इत्या॒हाहि॑सायै। इयं॑द॒स्यायु॑र॒स्यायु॑र्मे
 धे॒हीत्या॑ह। आयु॑रे॒वात्म॑न्धत्ते। ऊ॒र्गस्यू॑र्जं मे धे॒हीत्या॑ह।
 ऊ॒र्जमे॑वात्म॑न्धत्ते। यु॒ङ्क्षुःसि॑ व॒र्चोऽसि॑ व॒र्चो मयि॑ धे॒हीत्या॑ह।
 व॒र्च ए॒वात्म॑न्धत्ते। ए॒क॒धा ब्र॒ह्मण॑ उप॑हरति। ए॒क॒धैव
 यज॑मान् आयु॑रू॒र्जं व॒र्चो द॑धाति। र॒थवि॑मो॒चनी॑यां जु॒होति॑
 प्र॒ति॑ष्ठित्यै॥ ५७॥

त्रयोऽ॒श्वा भ॑वन्ति। र॒थश्च॑तु॒र्थः। तस्मा॑च्चतु॒र्जुहो॑ति। यदु॒भौ
 स॒हाव॑तिष्ठे॒ताम्। स॒मा॒नं लो॒कमि॑याताम्। स॒ह स॒ङ्ग॒हीत्रा
 र॑थ॒वाह॑ने र॒थमा॑द॒धाति॑। सु॒व॒र्गादे॒वैनं॑ लो॒काद॑न्त॒र्दधा॑ति।
 ह॒सः शु॒चिष॑दित्याद॒धाति॑। ब्र॒ह्मणै॒वैनं॑मु॒पाव॑हरति।
 ब्र॒ह्मणा॑ऽऽद॒धाति॑। अति॑च्छ॒न्दसा॑ऽऽद॒धाति॑। अति॑च्छ॒न्दा वै
 सर्वा॑णि छ॒न्दाः॑सि। सर्वे॑भिरे॒वैनं॑ छ॒न्दोभि॑राद॒धाति॑। वर्ष॑म्
 वा ए॒षा छ॒न्द॑साम्। यदति॑च्छ॒न्दाः। यदति॑च्छ॒न्दसा॑ द॒धाति॑।
 वर्ष॑मे॒वैनं॑ स॒माना॑नां करोति॥ ५८॥

प॒द्यन्ते॑ द॒धाति॑ वी॒र्ये॑णेत्या॒हाना॑त्यै प्र॒ति॑ष्ठित्यै ब्र॒ह्मणा॑ऽऽद॒धाति॑ स॒प्त च॑॥ ————— [९]

मि॒त्रोऽसि॑ वरु॒णोऽसी॑त्या॒ह। मै॒त्रं वा अ॑हः। वा॒रु॒णी रा॒त्रिः।
 अ॒हो॒रा॒त्राभ्या॑मे॒वैनं॑मु॒पाव॑हरति। मि॒त्रोऽसि॑ वरु॒णोऽसी॑त्या॒ह।

मैत्रो वै दक्षिणः। वारुणः सव्यः। वैश्वदेव्यामिक्षा। स्वमेवैनौ
भागधेयमुपावहरति। समहं विश्वैर्देवैरित्याह॥५९॥

वैश्वदेव्यो वै प्रजाः। ता एवाद्याः कुरुते। क्षत्रस्य नाभिरसि
क्षत्रस्य योनिरसीत्यधीवासमास्तृणाति सयोनिर्त्वाय।
स्योनामा सीद सुषदामा सीदेत्याह। यथायजुरेवैतत्।
मा त्वा हिंसीन्मा मा हिंसीदित्याहाहिंसायै।
निषसाद धृतव्रतो वरुणः पुस्त्यास्वा साम्राज्याय
सुक्रतुरित्याह। साम्राज्यमेवैनं सुक्रतुं करोति।
ब्रह्मा(३)न्त्वं राजन्ब्रह्माऽसि सविताऽसि सत्यसंव
इत्याह। सवितारमेवैनं सत्यसवं करोति॥६०॥

ब्रह्मा(३)न्त्वं राजन्ब्रह्माऽसीन्द्रोऽसि सत्यौजा इत्याह।
इन्द्रमेवैनं सत्यौजसं करोति। ब्रह्मा(३)न्त्वं
राजन्ब्रह्माऽसि मित्रोऽसि सुशेव इत्याह। मित्रमेवैनं
सुशेवं करोति। ब्रह्मा(३)न्त्वं राजन्ब्रह्मासि वरुणोऽसि
सत्यधर्मेत्याह। वरुणमेवैनं सत्यधर्माणं करोति।
सविताऽसि सत्यसंव इत्याह। गायत्रीमेवैतेनाभि
व्याहरति। इन्द्रोऽसि सत्यौजा इत्याह। त्रिष्टुभमेवैतेनाभि
व्याहरति॥६१॥

मित्रोऽसि सुशेव इत्याह। जगतीमेवैतेनाभि व्याहरति।
 सत्यमेता देवताः। सत्यमेतानि छन्दांसि। सत्यमेवावरुन्धे।
 वरुणोऽसि सत्यधर्मेत्याह। अनुष्टुभमेवैतेनाभि व्याहरति।
 सत्यानृते वा अनुष्टुप्। सत्यानृते वरुणः। सत्यानृते
 एवावरुन्धे॥६२॥

नैनं सत्यानृते उदिते हिंस्तः। य एवं वेद। इन्द्रस्य
 वज्रोऽसि वार्त्रघ्न इति स्फ्यं प्रयच्छति। वज्रो वै स्फ्यः।
 वज्रेणैवास्मां अवरपरं रन्धयति। एवं हि तच्छ्रेयः। यदस्मा
 एते रध्यैयुः। दिशोऽभ्ययं राजाऽभूदिति पश्चाक्षान्प्रयच्छति।
 एते वै सर्वेऽयाः। अपराजायिनमेवैनं करोति॥६३॥

ओदनमुद्धवते। परमेष्ठी वा एषः। यदोदनः। परमामेवैनं
 श्रियं गमयति। सुहोकां(४) सुमङ्गलां(४) सत्यराजा(३)-
 नित्याह। आशिषमेवैतामा शांस्ते। शौनः शेषमाख्यापयते।
 वरुणपाशादेवनं मुञ्चति। परः शतं भवति। शतायुः
 पुरुषः शतेन्द्रियः। आयुष्येवेन्द्रिये प्रति तिष्ठति। मारुतस्य
 चैकविंशतिकपालस्य वैश्वदेव्यै चामिक्षाया अग्नये
 स्विष्टकृते समवद्यति। देवताभिरेवैनमुभयतः परि गृह्णाति।

अ॒पान्न॑त्रे॒ स्वा॒होर्जो॑ न॒त्रे स्वा॒हाऽग्नये॑ गृ॒हप॑तये॒ स्वाहे॑ति
ति॒स्र आहु॑तीर्जुहोति। त्रयं॑ इ॒मे लो॒काः। ए॒ष्वेव॑ लो॒केषु॑ प्र॒ति
तिष्ठ॑ति॥६४॥

देवैरित्याह सत्यसंव करोति त्रिष्टुभमेवैतेनाभि व्याहरति सत्यानृते एवावरुन्धे करोति शतेन्द्रियः

षट् च॥ [१०]

ए॒तद्वा॑ह्म॒णानि॑ धा॒त्रे र॒त्निना॑न्देवसुवाम॒र्थतो॑ दे॒वीर्दि॒शः सोम॑स्येन्द्र॒स्य मि॒त्रो द॑श॥१०॥

ए॒तद्वा॑ह्म॒णानि॑ वैष्ण॒वं त्रि॑क॒पाल॑म॒न्नं वै पू॒षा वा॑शाः स्वे॒त्याह॑ दि॒शो व्या॑स्थापयत्युदङ्घ्रेत्य॒
ब्र॒ह्मा(३)न्त्व॑ र॒ाज॑श्चतु॒ष्पष्टिः॥६४॥

ए॒तद्वा॑ह्म॒णानि॑ प्र॒तिति॑ष्ठति॥

हरिः ओम्॥

॥इति श्रीकृष्णयजुर्वेदीयतैत्तिरीयब्राह्मणे प्रथमाष्टके सप्तमः
प्रपाठकः समाप्तः॥